

HLADNA VOJNA IN ORGANIZACIJA ZDRUŽENIH NARODOV

PREDMET

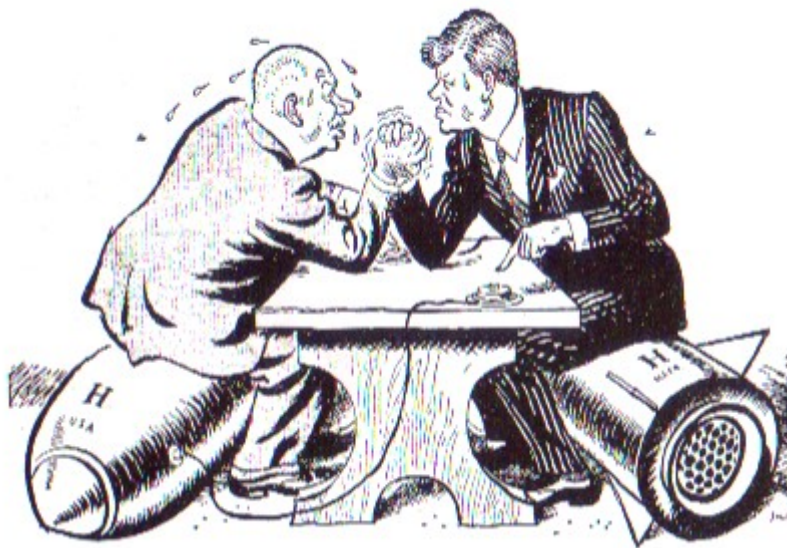
ZGODOVINA

1. HLADNA VOJNA

Hladna vojna označuje neprestano politično in občasno tudi lokalno vojaško napetost po drugi svetovni vojni v obdobju izrazite bipolarnosti. Za to obdobje se je uveljavil tudi izraz o času »ne vojne ne miru«, ko sta se veliki sili ZDA in Sovjetska zveza spustili v oboroževalno tekmo in izpopolnjevali vojaško tehniko, si grozili in obtoževali druga drugo, vendar se izogibali večjim oboroženim konfliktom. Med zavezniki protifašistične koalicije že med vojno ni bilo popolnega zaupanja, po vojni pa so nesoglasja prerasla v konflikte. Ko so si aprila 1945 ob Labi segli v roke ameriški in sovjetski vojaki, je svet verjel, da se bo začelo obdobje miru in sprave. Ta dogodek so šteli za izhodišče bodoče politike sodelovanja in dogovarjanja, toda videz je varal. Koalicija je bila sprta. Medtem ko so ZDA zagovarjale svet liberalne svetovnogospodarske ureditve, v kateri bi ji, kot močnejši gospodarski sili, pripadlo tudi politično vodstvo, je Sovjetska zveza zagovarjala načelo mednarodne zagotovitve miru z

uedbo HEGEMONIJE. Podlaga za ameriško zamisel so bila načela Atlantske listine, a model enega sveta je Sovjetska zveza zavrnila. Sovjetska zveza se je takoj ob koncu druge svetovne vojne pripravljala, da bo na podlagi sporazuma, sklenjenega na Teheranski konferenci, uveljavljala svoj vpliv v vzhodni Evropi. Na svoji zahodni meji je želela ustanoviti prijateljske satelitske države. Tu pa je bila Stalinova politika do Poljske ena spornih zadev, ki so se pojavila s prehodom iz sodelovanja v KONFRONTACIJO. Nerešeno Nemško vprašanje je postalo preizkusni kamen za spopade bivših zaveznikov. Na mejnih področjih, kjer so se križali interesi velesil, je začelo prihajati do sporov, ki so ponekod pripeljali do lokalnih vojn,

do globalnega spopada pa na srečo zaradi strahu pred splošnim uničenjem ni prišlo. Vzpostavilo se je vojaško ravnotežje, ki pa ga je vseskozi spremljala oboroževalna vojna. Politika bipolarnosti je pripeljala v oboroževalno tekmo, ki je terjala ogromna sredstva. Finančno je breme oboroževalne tekme mnogo težje prenašalo sovjetsko gospodarstvo, kjer je ceno zanjo (nizek standard) plačano prebivalstvo. Hladno vojno lahko torej označimo

kot obdobje, ko ni bilo ne vojne ne miru. V tem obdobju je prihajalo do političnih in vojaških nesoglasij, številnih sporov, lokalnih vojn, itd., med velesilama ter njunima blokoma. To je bilo dolgo obdobje napetosti, z vmesnimi obdobji popuščanj in pogajanj med ZDA in SZ ter njunimi zavezniki.- Trajala je do leta 1989/90. Vendar so mnenja o začetku in koncu hladne vojne različna.

2. OBOROŽEVALNA TEKMA MED VZHODOM IN ZAHODOM

Oboroževalna tekma je dajala ton hladni vojni, vojaško ravnotežje pa je postopoma postalo njena poglobitvena značilnost.

ZDA so v letu 1945 že imeli atomsko orožje in s tem dosegli odločilno prednost v jedrski oborožitvi pred svojo konkurentko Sovjetsko zvezo. Na tem so gradili svojo vojaško strategijo. Zanimarile so klasično orožje, v katerem je imela Sovjetska zveza precejšnje prednost. Že leta 1949 pa so Rusi uspešno preizkusili svojo prvo atomsko bombo. To je na zahodu povzročilo precejšnje presenečenje. Vse kaže, da so Rusi izvedeli nekaj ključnih podatkov o gradnji atomske bombe od svojih vohunov ZDA. Leta 1950 so v ZDA prijeli zakonca Rosenborg ju zaradi izdajalstva usmrtili na električnem stolu.

Oboroževalna tekma za jedrsko premoč se je nadaljevala. Leta 1952 so Američani izumili vodikovo bombo, ki je bila 500-krat močnejša od atomske bombe, je padla na Hirošimo, Rusi pa so jo izdelali leto dni pozneje. Oba bloka sta razvila medcelinske balistične rakete, ki jih je bilo mogoče izstreljevati s kopnega, morja ali podmornic. Leta 1958 so imeli Američani najprej raketo **REDSTONE** z jedrsko konico, ki je dosegla 430 km oddaljene cilje. Kmalu je nova raketa THOR dosegla že 1900 km in nato raketa ATLAS 8000 km.

v
in
ki

Nenehno se je izpopolnjevalo tudi preprostejše orožje.

Klasično pehoto in motorizirano pehoto je nadomestila mehanizirana pehota, ki se prevaža v oklepnih transporterjih. Strelja lahko tudi iz transporterja, toda oklepnik naj jo predvsem pripelje do mesta boja. Vlogo mornariške pehote so v glavnem prevzeli padalci. Ti se pripeljejo do cilja z letali, izskočijo in na zemlji takoj začnejo boj. Zračno-desantne enote se lahko do mesta napada pripeljejo tudi s transportnimi letali in helikopterji ali z jadralnimi letali.

Običajen vojak je dobil učinkovita orožja za boj z oklepniki in celo letali. Z različnimi kumulativnimi izstrelki in izstrelki drugačnih konstrukcij lahko uničuje tudi tanke z najdebelejšim oklepom. Z rame lahko izstrelijo raketo, ki uniči letalo na višinah do enega ali dveh kilometrov. Dobil je tudi ročni bombomet, s katerim lahko izstrelke, ki imajo moč ročne bombe, meče po nekaj sto metrov daleč. **Bombomet** ima lahko celo na puški ali kot posebno orožje.

Letala so dosegla razvoj vse do tako imenovanega »nevidnega« letala, ki je zaradi posebnih izpopolnitev nevidno za radarje. Razvila so se tudi orožja na morju. Novost so bili raketni čolni, dejansko nekdanji torpedni čolni, ki so dobili rakete morje-morje. Ta razmeroma majhna in zelo hitra plovila so se pokazala kot zelo učinkovita proti križarkam in podobnim močnim ladjam.

V naslednjih letih se je težišče v oboroževalni tekmi preneslo na izdelavo čim boljših balističnih raket srednjega in dolgega dosegla z jedrskimi konicami pa tudi satelitov za vojaške namene. Dejansko nobena stran vse do konca hladne vojne ni dosegla odločilne premoči v oborožitvi. To je obe strani v šestdesetih in sedemdesetih letih prisililo k razorožitvenim prizadevanjem.

3. ORGANIZACIJA ZDRUŽENIH NARODOV

Sam izraz Združeni narodi je prvič uporabil ameriški predsednik Franklin Delano Roosevelt. Organizacija združenih narodov, kratica OZN (ang. United Nations Organization), je mednarodna organizacija, naslednica Društva narodov. Ustanovljena je bila z **Ustanovno listino OZN**, ki je začela veljati 24. 10. 1945.

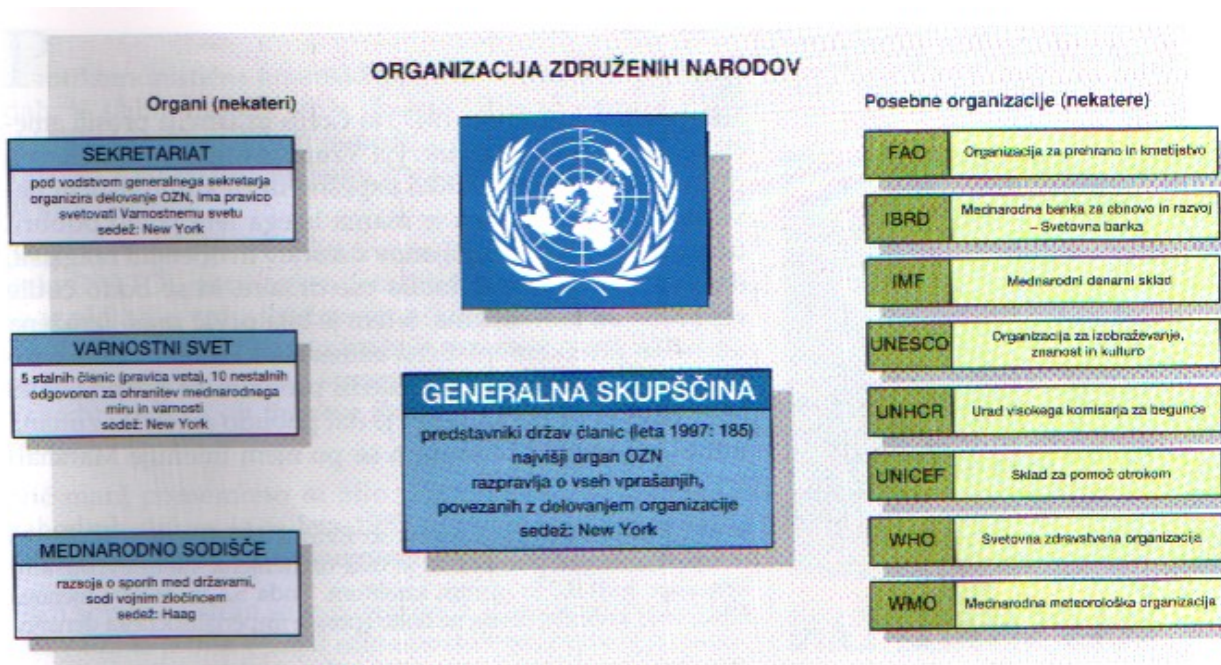
Sedež ima v New Yorku. Cilji OZN so:

ohranjanje mednarodnega miru in varnosti, razvoj prijateljskih odnosov med državami, pospeševanje mednarodnega gospodarstva, ki naj omogoča uresničitev teh ciljev, poleg tega pa so cilji tudi: načelo suverene enakosti, prepoved uporabe sile, obveznost mirnega reševanja sporov, načelo ne vmešavanja v notranje zadeve držav in dolžnosti aktivnega sodelovanja držav članic. Ta načela imajo temeljni pomen v sodobnem mednarodnem

pravu. Njihovo uresničevanje se zagotavlja zlasti z mirnim mednarodnim sodelovanjem in s sistemom kolektivne varnosti, ki v določilih Ustanovne listine OZN predvideva ustrezno skupno akcijo članic OZN zoper države, ki kršijo mednarodni mir. Glavni organi OZN so: Generalna skupščina, Varnostni svet, Ekonomski in socialni svet, Meddržavno sodišče, Skrbniški svet in Sekretariat.

Generalna skupščina OZN, kratica GS (ang. General Assembly) je eden glavnih organov Organizacije združenih narodov, po svoji politični funkciji skupaj z Varnostnim svetom najpomembnejši. Sestavljena je iz vseh članov OZN, od katerih ima vsak pravico do enega glasu pri odločanju. Generalni sekretar OZN je najvišji upravni uslužbenec Organizacije združenih narodov. Izvoli ga Generalna skupščina OZN na priporočilo Varnostnega sveta. Generalni sekretarji do danes so bili: Trygve Lie (1946-53), Dag Hammarskjöld (1953-61), U Thant (1962-71), Kurt Waldheim (1972-81), Javier Pérez de Cuellar (1982-91), Boutros Boutros - Ghali (1992-96) in Kofi Annan (1997).

4. VIRI IN LITERATURA:

- Kronika XX. Stoletja,
- Kronika 20. stoletja 1940-1949 in 1950-1959
- Naše Stoletje, učbenik za 8 razred OŠ
- Zgodovina 2, Velika ilustrirana enciklopedija
- Internet
- www.utrip.net